

ЗМІСТ

Авторський колектив	11
Вступ	12
ЧАСТИНА 1. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ І РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ.....	16
Як Економічна система дізналася, ким вона є.....	17
РОЗДІЛ 1. Фактори і механізми функціонування економічних систем.....	26
1.1 Поняття про економічну систему.....	27
1.2 Квазіенергетичні основи функціонування підприємства ..	35
1.3 Механізми зворотного зв'язку.....	38
1.4 Характеристики стійкості систем.....	44
1.5 Стабільність, стійкість і еластичність системи.....	50
Література	56
Кейс до розділу 1. Поняття інформації та знання	58
Питання та завдання до розділу	60
РОЗДІЛ 2. Організаційні основи формування бізнес- середовища.....	62
2.1 Підприємницька структура як економічна категорія.....	63
2.2 Зміст поняття «підприємницька структура»	67
2.3 Архітектоніка підприємницьких структур.....	70
2.4 Визначальні характеристики сучасних підприємниць- ких структур	78
2.5 Економічний потенціал підприємницьких структур у контексті підвищення конкурентоспроможності	86
2.6 Стратегічні орієнтири системи ефективного управління підприємницькими структурами	91
Література	97
Кейс до розділу 2. Корпоративна культура як необхідна умова формування соціального капіталу сучасного бізнесу....	99
Питання та завдання до розділу	105

РОЗДІЛ 3. Економічна діагностика	107
3.1 Основні поняття економічної діагностики	108
3.2 Класифікація економічної діагностики	113
3.3 Методи оцінки вартості бізнесу	117
3.4 Діагностика поведінки витрат	129
3.5 Діагностика ресурсного забезпечення виробничої діяльності підприємства	142
Література	148
Питання та завдання до розділу	150
РОЗДІЛ 4. Механізми і методи управління в бізнесі	152
4.1 Управління бізнесом	153
4.2 Державне регулювання та підтримка підприємницької діяльності	160
4.3 Методи мотивації	165
4.4 Механізм господарського управління	178
4.5 Основні риси сучасного управління	187
Література	190
Кейс до розділу 4. Сучасні системи управління продуктивністю компанії	191
Питання та завдання до розділу	196
РОЗДІЛ 5. Конкуренція в бізнесі	197
5.1 Конкурентна політика та конкуренція	198
5.2 Конкурентоспроможність і конкурентна поведінка в бізнесі	205
5.3 Оцінка рівня конкуренції на ринку і вибір стратегій поведінки в бізнесі	210
Література	218
Питання та завдання до розділу	220
РОЗДІЛ 6. Управління конкурентоспроможністю	221
6.1 Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства	222
6.2 Оцінка та аналіз конкурентоспроможності підприємства на основі ієрархії її чинників	235
6.3 Використання бенчмаркінгу в аналізі та забезпеченні конкурентоспроможності підприємства	244

6.4 Особливості оцінювання конкурентоспроможності персоналу.....	252
Література	254
Кейс до розділу 6. Організаційний розвиток підприємства в контексті корпоративної соціальної відповідальності.....	256
Питання та завдання до розділу	260

РОЗДІЛ 7. Стратегічні аспекти управління

підприємством.....	262
7.1 Основи стратегічного управління підприємством.....	263
7.2 Цільові орієнтири в системі стратегічного управління підприємством.....	268
7.3 Формування стратегії розвитку підприємства	277
7.4 Контролінг як інструмент стратегічного управління на підприємстві	287
Література	296
Кейс до розділу 7. Глобальні індекси інноваційності економіки: прогрес України у досягненні цілей сталого розвитку.....	298
Питання та завдання до розділу	303

РОЗДІЛ 8. Управління активами..... 305

8.1 Активи підприємства: сучасні підходи до визначення та структура.....	306
8.2 Ідентифікація та класифікація активів підприємства.....	311
8.3 Моделі управління активами підприємства та функція їх результативності за різних видів менеджменту.....	320
8.4 Політики управління активами підприємства.....	328
8.5 Фактори, що визначають стратегію фінансування активів.....	331
8.6 Стратегії управління активами	333
8.7 Застосування ERP-технологій в управлінні підприємством.....	340
Література	347
Кейс до розділу 8. Стратегія розподілу активів на прикладі портфеля фінансових інвестицій	349
Питання та завдання до розділу	351

РОЗДІЛ 9. Основи інноваційного розвитку підприємства	354
9.1 Поняття про розвиток.....	355
9.2 Поняття про впорядкованість системи	362
9.3 Цілеспрямування як фактор розвитку систем.....	367
9.4 Трансформаційні механізми	371
9.5 Ключова тріада розвитку: мінливість, спадковість, добір	375
Література	384
Кейс до розділу 9. Інноваційний бізнес у сфері охорони здоров'я	386
Питання та завдання до розділу	391
РОЗДІЛ 10. Синергетичні основи управління бізнесом.....	393
10.1 Поняття про синергетичний ефект в економічних системах	394
10.2 Види синергізму в економічних системах	399
10.3 Фактори виникнення і форми прояву синергетичних ефектів.....	410
10.4 Витрати на досягнення синергетичних ефектів	415
Література	421
Кейс до розділу 10. Підготовка проектів регіонального розвитку: приватно-публічне партнерство як механізм реалізації інноваційних проектів.....	423
Питання та завдання до розділу	432
ЧАСТИНА 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-ІННОВАЦІЙ	433
Як Інновація на роботу влаштувалася	434
РОЗДІЛ 11. Інновації в економіці та бізнесі.....	437
11.1 Поняття про інновації.....	438
11.2 Сутність інновацій	442
11.3 Фінансування інноваційної діяльності.....	446
11.4 Інноваційна ідея для бізнесу	450
11.5 Поняття і склад інноваційної інфраструктури підприємства.....	452
Література	460

Кейс до розділу 11. Фінансове забезпечення стартового етапу підприємництва	461
Питання та завдання до розділу	470

РОЗДІЛ 12. Проривні технології як основа

інноваційного розвитку економічних систем.....	472
12.1 Економічна сутність проривних технологій.....	473
12.2 Дія проривної технології в режимі підривної.....	479
12.3 Напрями формування сучасних проривних техноло- гій.....	487
12.4 Соціально-економічні ефекти від впровадження про- ривних технологій	496
Література	507
Кейс до розділу 12. Соціальне підприємництво і соціальні підприємства: особливості, місія, проблеми.....	513
Питання та завдання до розділу	519

РОЗДІЛ 13. Зміст сучасних інноваційних трендів в

економіці та бізнесі.....	521
13.1 Поняття про тренд.....	522
13.2 Види і зміст соціально-економічних трендів.....	526
13.3 Характеристика мегатрендів	529
13.4 Характеристика метатрендів	535
13.5 Фазовий перехід і сучасні промислові революції	539
Література	549
Кейс до розділу 13. Розвиток інноваційного підприємництва в біогазовій енергетиці	552
Питання та завдання до розділу	557

РОЗДІЛ 14. Інноваційні проєкти в бізнесі

559	
14.1 Поняття проєкту	560
14.2 Концепція проєкту	562
14.3 Життєвий цикл проєкту	566
14.4 Грошові потоки інвестиційного проєкту	582
14.5 Аспекти проєктного аналізу.....	587
Література	593
Кейс до розділу 14. Проєктний підхід в організації виробничої діяльності	594
Питання та завдання до розділу	598

РОЗДІЛ 15. Стартапи як основа реалізації інновацій.....	599
15.1 Що таке стартап і його особливості	600
15.2 Етапи реалізації стартапу	609
15.3 Життєвий цикл стартапу.....	618
Література	623
Кейс до розділу 15. Соціальний стартап М. Юнуса у сфері мікrokредитування бізнесу.....	625
Питання та завдання до розділу	630
РОЗДІЛ 16. Бізнес-моделі ведення бізнесу і реалізації інновацій	631
16.1 Від бізнес-процесів до бізнес-моделей.....	632
16.2 Теорії розвитку моделювання бізнес-процесів.....	637
16.3 Концепції та форми бізнес-моделей.....	643
16.4 Процедура побудови бізнес-моделей	647
Література	655
Кейс до розділу 16. Приклади специфічних бізнес-моделей ..	656
Питання та завдання до розділу	659
РОЗДІЛ 17. Виклики для економіки і бізнесу в умовах Третьої, Четвертої і П'ятої промислових революцій.....	660
17.1 Поняття про Третю, Четверту і П'яту промислові революції.....	661
17.2 Технологічні виклики	665
17.3 Економічні виклики	669
17.4 Організаційні і соціальні виклики	672
17.5 Кібернетичні виклики	683
Література	687
Кейс до розділу 17. Контури Третьої і Четвертої промислових революцій: досвід Норвегії або шлях від нафтової свердловини до зеленої енергії	693
Питання та завдання до розділу	696
Висновки	698

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Д.е.н, проф. Л. Г. Мельник (ред.) – розділ 1, розділи 9, 10, 12, 13, 17; д.е.н, проф. О. І. Карінцева (ред.) – 3.3, 3.4, розділ 7, 8.5, 8.6, 11.4, 13.2; кейс до розділу 8; асист. Ю. М. Завдов'єва (техн. ред.) – 2.5, 17.3; д.е.н., проф. Є. О. Балацький – 13.2; д.е.н., доц. А. О. Бойко – 9.4; PhD, проф. Е. Бун (Гана) – 17.3; к.е.н., доц. І. М. Бурлакова – 1.1; к.е.н., доц. В. І. Вороненко – 8.7; д.е.н., проф. І. О. Галиця – кейс до розділу 15; PhD, проф. Л. Генс (Бельгія) – 12.4, 17.1; к.е.н., асист. П. В. Гриценко – 9.4; к.е.н., доц. І. Б. Дегтярьова – 3.1-3.3, 3.5, 7.2-7.3, 10.1, 10.3; д.е.н., проф. Л. В. Дейнека – 7.1; к.е.н., доц. Ю. М. Дерев'яно – 1.1, 9.1; д.е.н., проф. О. М. Дериколенко – 12.2; 13.3; к.е.н., асист. А. О. Дериколенко – 10.1; д.е.н., проф. О. В. Димченко – 13.5; 17.4; PhD, проф. К. Дзиконський (Польща) – кейс до розділу 14; к.е.н., доц. А. В. Євдокимов – розділ 6; к.е.н., доц. А. В. Євдокимова – розділ 6; PhD, проф. Ю. Євдокимов (Канада) – 2.6; к.е.н., асист. К. Ю. Завражний – 17.5; ст.в. О. М. Збираник – 13.2; д.е.н., проф. М. А. Зось-Кіор – 1.3; 1.4; д.е.н., проф. Л. Л. Калініченко – кейс до розділу 11; к.е.н., проф. О. І. Карпіщенко – розділ 14; д.е.н., проф. В. О. Касьяненко – 1.1; 1.2; к.е.н., доц. Т. В. Касьяненко – 10.4; студ. М. В. Кириленко – 13.1; к.е.н., асист. К. І. Кириченко – 12.4; к.е.н. Є. В. Коваленко – 9.1; к.е.н, доц. Б. Л. Ковальов – 12.4, 15.1, 16.4; к.е.н., Д. В. Козлов – 17.1; д.е.н., проф. С. М. Козьменко – 10.2; 13.1; асист. Н. Г. Коновалов (Норвегія) – кейс до розділу 17; к.е.н., асист. Т. В. Косарева – кейс до розділу 15; к.е.н. Р. В. Кочубей – розділ 2; д.е.н, проф. Л. В. Кривенко – 2.5, 2.6; к.е.н., доц. С. В. Кривенко – 2.5, 2.6; д.е.н, проф. О. Вас. Кубатко – розділ 5; к.е.н., доц. О. Вік. Кубатко – розділ 15, розділ 16, кейс до розділу 16; к.т.н., доц. І. Л. Лебединський – 17.2; д.е.н., проф. Т. І. Лепейко – 13.2; к.е.н., асист. С. М. Литвиненко – 5.2; к.е.н., доц. О. А. Лукаш – 1.3; к.е.н., доц. Ю. О. Мазін – 1.2; д.е.н., проф. О. І. Маслак – 13.4; к.е.н., доц. О. М. Маценко – 4.3, 13.4; PhD, проф. В. Мельник (Іспанія) – 5.3; д.е.н., проф. Ю. М. Мельник – 9.3; д.е.н, проф. Є. В. Мішенін – 4.1-4.2; д.е.н., проф. Г. В. Назарова – 12.4; д.е.н., проф. О. П. Павленко – 12.4; асп. А. Г. Півень – 17.2; студ. В. С. Півень – 17.5; д.е.н., проф. Т. В. Пімоненко – розділ 15; д.м.н., проф. В. Г. Псарьова – кейс до розділу 9; асп. О. В. Псарьов – 12.3; асист. Я. В. Решетняк – 11.3; д.ю.н., доцент О. М. Резнік – кейс до розділу 13; д.е.н, проф. І. М. Рєпіна – 8.1–8.4; к.т.н., доц. А. І. Рубан – 12.3; 17.2; д.е.н, проф. С. О. Самаль – 1.2, 1.3; к.м.н. С. В. Сауляк – кейс до розділу 9; студ. Є. О. Скрипка – 13.4; д.м.н., проф. В. А. Сміянов – кейс до розділу 9; д.е.н., проф. І. М. Сотник – кейс до розділу 15; асп. І. О. Стародуб – 7.2; д.е.н., проф. Т. М. Степура – кейси до розділів 2, 7, 10, 12; к.е.н, доц. А. Л. Ступнікер – кейс до розділу 6; PhD, проф. Т. Тамбовцева (Латвія) – 17.3; д.е.н., проф. Л. В. Тешева – кейс до розділу 4; д.е.н., проф. І. М. Труніна – 3.3; дарх. проф. І. І. Устинова – 17.4; к.е.н, доц. М. О. Харченко – 3.4, розділ 7, 8.5, 8.6, 11.4; д.е.н., проф. О. В. Ходаківська – 3.4; к.е.н, доц. Ю. В. Чортюк – розділ 11; д.е.н., проф. Л. В. Шаульська – 17.3; к.е.н, доц. І. Є. Ярова – 4.4-4.5.

ВСТУП

Ключовими поняттями сучасного життя стали економіка і бізнес. Економіка, що розуміється як система господарювання, годує і забезпечує необхідними товарами і послугами людину. Економіка, що розуміється як об'єкт науки, забезпечує застосування найбільш ефективних напрямків реалізації товарно-грошових потоків. Бізнес – це сфера діяльності людини, яка своїм розумом, талантом і енергією управляє зазначеними товарно-грошовими потоками.

Саме в бізнесі з'єднуються найважливіші атрибути виробничої діяльності: капітал, матеріальні ресурси, природні фактори, інформація, праця і відносини людей. З'єднуючись, ці компоненти, в кінцевому рахунку, і конвертуються в споживчі товари та послуги, що забезпечують життєдіяльність людини.

Однак бізнес з'єднує, «переплавляючи», не тільки виробничі фактори. Він інтегрує дві найважливіші сфери життя людини – виробництво і споживання. Активно впливаючи на потреби, бізнес в кінцевому рахунку формує саму людину, стиль її життя і вектор розвитку.

В сучасних умовах значно зросла роль економічної науки. Сьогодні при колосальній варіабельності засобів (в тому числі, технологій і споживчих товарів), що генеруються наукою і виробничим комплексом в умовах ринку, на провідні позиції виходить проблема вибору. Саме економіка дає відповідь на ключові питання, будучи компасом розвитку господарських систем. До найважливіших з таких питань слід віднести: «що робити?», «Для кого виробляти?», «Як виробляти?», «Коли виробляти?», «В яких кількостях виробляти?», «Як розподіляти витрати і доходи від господарської діяльності?». І це лише незначна частина питань, на які щодня повинен забезпечувати відповіді інструментарій економічної науки.

Сьогодні світ в ході відразу трьох промислових революцій (Третьою, Четвертої і П'ятої) переживає фазовий перехід до нової соціально-економічної формації, покликаної вирішити одночасно комплекс економічних, екологічних та соціальних проблем.

Магістральним напрямом Третьою промислової революції є рішення проблем глобальної природно-ресурсної кризи. Ключові механізми для цього забезпечуються переходом на відтворювані джерела енергії і адитивні технології, засновані на використанні 3D-принтерів. Неминучим наслідком цього має бути перехід від виробництва, концентруємого великих підприємствах, до горизонтальних, розподілених мереж, інтегруючих мільйони дрібних промислових одиниць в єдині «розумні» динамічні системи. У них споживачі починають також грати роль виробників і власників засобів виробництва, що обумовлює формування основ солідарної економіки.

Ключовий комплекс питань, на вирішення яких спрямована Четверта промислова революція, сконцентрований на автоматизації процесів функціонування господарських систем. Необхідність цього обумовлена колосальним зростанням інформаційної складності управління процесами в новій економіці. Людина вже – не в змозі контролювати хід процесів виробництва і споживання продукції. Це змушує її покласти цю місію на створювані кіберфізичні системи. Як це буде – вже сьогодні можна уявити за першими кроками Інтернету речей, що зароджується.

П'ята промислова революція покликана знайти місце людини в кібергізованому середовищі майбутнього і забезпечити її соціальний (особистісний) розвиток. Основним результатом повинен стати перехід від масового виробництва і споживання стандартних товарів для задоволення стандартизованих потреб до персоналізації виробництва і споживання. Останнє означає задоволення індивідуальних особистісних потреб людини. У виробничому середовищі роль